

TEMA

don thompson

supermodelka a krabice brillo

TEMA

Don Thompson

Supermodelka a krabice Brillo

don thompson
**supermodelka
a krabice brillo**

ZÁKULISNÍ PŘÍBĚHY A PRAPODIVNÉ ZÁKONY
EKONOMIKY SOUČASNÉHO UMĚNÍ

Copyright © Don Thompson, 2014
By arrangement with Westwood Creative Artists Ltd.
Translation © Martina Neradová, 2014
Cover and layout © Lucie Mrázová, 2014

ISBN 978-80-7473-250-8 (PDF)

Stephanie

Velké umění se pozná podle toho, že jak ho člověk spatří, vyhrkne: „Co to, do pr..., je?“

– Damien Hirst, umělec

Umění nám sděluje věci, o kterých jsme předtím nevěděli, že je potřebujeme vědět.

– Peter Schjeldahl, kritik umění

NEW YORK: V pondělí 8. listopadu 2010 v 18.43 odklepl dražebník Simon de Pury ve zbrusu novém sídle aukčního domu Phillips de Pury na adrese Park Avenue 450 položku číslo 12. Šlo o realisticky vyhlížející voskovou plastiku nahé Stephanie Seymourové, bývalé herečky a supermodelky. Objekt je určen k připevnění na zeď podobně jako hlava jelena, a přestože se jmenuje *Stephanie*, v uměleckém světě proslul pod názvem *Trophy Wife* (Parádní úlovek). Seymourová se v tomto pojetí stává úlovkem nejen přeneseně jako manželka, ale také doslovně coby lovecká trofej: ze zdi trčí nahý, v zádech prohnutý trup, ruce nepříliš důkladně zakrývají ňadra (viz obr. příloha uprostřed).

Předpokládalo se, že objekt – jeden ze čtyř verzí vytvořených italským umělcem Mauriziem Cattelanem – bude vydražen za částku mezi 1,5 a 2,5 milionu dolarů. De Pury odhadoval, že by se cena mohla vyšplhat až na 4 miliony. Nakonec se prodal po devíti nabídkách od šesti dražitelů – z nichž dva přihazovali po telefonu – už za čtyřicet vteřin, a to za 2,4 milionu dolarů včetně kupní provize, kterou si k odklepnuté ceně připočítává aukční síň. Úspěšným dražitelem se stal newyorský velkosběratel a soukromý obchodník s uměním Jose Mugarbi.

Pro nejvyšší patra trhu se současným uměním je totiž určující značka (branding) či zorganizování prestižní události. Přesto je aukce z podzimu roku 2010 v dějinách marketingu současného umění

pozoruhodná tím, jak dokázala propojit značku, prestižní událost, hvězdný status, zákulisní příběh a ohromující cenovou výši. Prezentace *Stephanie* a pozadí aukce, během níž bylo toto dílo draženo, jsou vynikajícím příkladem marketingu prvotřídního současného umění.

Phillips de Pury je aukční síň střední velikosti působící především v New Yorku a Londýně. Co do počtu celebrit a prestiže se řadí s velkým odstupem za Christie's a Sotheby's, přičemž dosahuje asi desetin jejich ročního obratu. V těchto dvou aukčních domech se také prodá téměř 90 procent veškerých děl současného umění s cenou přesahující 2 miliony dolarů. Phillips de Pury toužil po větším podílu v tomto drahém segmentu, protože se jedná o segment vysoce lukrativní. Ziskat do dražby dílo za 2 miliony dolarů a udělat mu reklamu je sice dvakrát nákladnější než u díla za 200 tisíc, ale zisk po odečtení nákladů je pět- až desetkrát vyšší. Ti, kteří zadávají aukčním síním k prodeji nejdražší díla, zpravidla volí Christie's nebo Sotheby's, protože předpokládají, že tyto domy přitáhnou vyšší nabídky.

V roce 2010 stála aukční síň Phillips de Pury po nevalném jarním prodeji v New Yorku, kdy se vydražilo pouze jediné dílo za víc než milion dolarů, před strategickým problémem, jak vyvolat rozruch před svou podzimní aukcí současného umění. Dražba se měla konat v nákladně zrenovované aukční síni na Park Avenue.

V této situaci přišel Simon de Pury coby prezident a také hlavní dražebník síně Phillips de Pury s nápadem na dražbu, kterou nazval *Carte Blanche* neboli „volná ruka“, a požádal Philippa Ségalota, aby se ujal role hostujícího kurátora, podobně jako muzea tu a tam pozvou nějakého externistu, aby připravil konkrétní výstavu. Ségalot jednu dobu pracoval jako ředitel sekce moderního umění v Christie's, kde zavedl tematické večírky – jeden se jmenoval Bubble Bash, jiný Think Pink –, aby do aukčního domu přitáhl mladé kupce. Později se stal spolujednatel firmy Giraud Pissarro Ségalot poskytující poradenství v oblasti nákupu umění. Významným Ségalotovým zákazníkem je francouzský miliardář François Pinault, který ovládá luxusní značky

Gucci, Balenciaga a Stella McCartney a kromě toho vlastní aukční dům Christie's. Pinaultova umělecká sbírka v hodnotě 2 miliardy dolarů obsahuje díla Jeffa Koonse, Damiena Hirsta, Cindy Shermanové a Richarda Serry i díla starších umělců jako Picasso, Braque nebo Mondrian.

Ségalot dostal příležitost uskutečnit dražbu svých snů: všechna díla vybíral sám, aniž by mu do toho mluvili lidé z Phillips de Pury. Sám tuto akci popsal jako „autoportrét mého vlastního vkusu“. Nakonec dal dohromady třiatřicet děl s celkovou hodnotou mezi 80 až 110 miliony dolarů. Žádné z nich nepocházelo od pravidelných zadavatelů aukčního domu Phillips de Pury. Tři díla se do aukce dostala přímo od umělců, jiná byla součástí Ségalotovy osobní sbírky. Několik děl vlastnili jeho soukromí zákazníci: dvě, včetně *Stephanie*, patřila podle informací z týdeníku *The Economist* Pinaultovi. Představa, že majitel Christie's dává dílo k prodeji jiné aukční síni, vzbuzovala údiv.

Šest děl se do kolekce dostalo, protože byla mediálně vděčná, což obvykle znamená vyhlášeného umělce nebo kontroverzní námět. V případě *Stephanie* platilo obojí. Přestože se v dražbě vyskytla i dražší díla, v inzerci a na obálce aukčního katalogu se objevila právě tato vosková figurína.

Aukční síň Phillips založil Harry Phillips roku 1796 v Londýně. V roce 1999 zakoupil tuto společnost Bernard Arnault a jeho firma s luxusním zbožím LVMH. Údajně za ni zaplatil 120 milionů dolarů. O rok později pověřil vedením společnosti obchodníky s uměním Simona de Puryho a Daniellu Luxembourgovou, aby zpochybnili dominantní postavení dvojice aukčních síní Christie's a Sotheby's. Strategie LVMH se ovšem začala hroutit, protože firma poskytovala zadavatelům ve snaze, aby získala díla k prodeji, přehnaně velkorysé záruky (slibovala vydražení díla za cílovou aukční cenu). Arnault poté přenechal majoritní podíl de Purymu a Luxembourgové ve dvou tranších – v roce 2002 a 2004 – a Luxembourgová v roce 2004 prodala svůj podíl de Purymu. V roce 2008 převedl de Pury majoritní podíl

na ruskou skupinu Mercury obchodující s luxusním zbožím. Mercury zaplatila za transakci 80 milionů dolarů, z čehož polovina údajně padla na uhrazení dluhů společnosti, která čtrnáct dní po prodeji spadla na nejnižší bod ve své historii – v londýnské večerní dražbě současného umění se prodalo pouze 25 procent položek.

Větší mediální pozornosti než aukční dům se těšil sám Simon de Pury, kterého lidé znali, protože celé měsíce před aukcí vystupoval jako rádce a kritik v reality show *World of Art* televizního kanálu Bravo, v níž si měla „Amerika vybrat nového velkého umělce“ – každý týden byl vyloučen jeden z mladých kandidátů, až zbyl pouze vítěz (Abdi Farah).

Za Puryho přestala být společnost Phillips aukčním domem poskytujícím kompletní služby a stala se butikem prodávajícím výhradně současné umění, design, šperky a fotografie. A protože současné umění bylo momentálně v kurzu, v průběhu čtyř let se objem prodeje zvedl ze 75 milionů na 300 milionů dolarů. Jenže potom přišel krizový rok 2008. V roce 2009 objem prodeje klesl na 85 milionů dolarů a společnost se propadla do červených čísel. Krize ji postihla o to víc, že vsadila na současné umění, jehož prodej a cenová hladina se vyznačují větší nestabilitou a mohou podléhat prudkým změnám.

Carte Blanche pod Ségalotovým kurátorským vedením ovšem představovala nejzajímavější novinku v dražbách uměleckých děl za posledních desetiletí. De Pury navíc načasoval aukci tak, aby zahajovala týden věnovaný dražbám současného umění a konala se dřív než aukce Christie's a Sotheby's.

Carte Blanche znamenala příležitost, ale také ohromné riziko. Minimální odhad ceny za třicet tři dražených děl činil 80 milionů dolarů, což se téměř rovnalo celkovému objemu prodeje uskutečněného společností Phillips za první pololetí roku 2010. Ségalot s de Puryem chtěli získat díla, která by jinak putovala do Christie's nebo Sotheby's, a proto hráli vabank. Sedm z hlavních děl nabízených v aukci – včetně *Stephanie* – si pojistili tím, že zaručili zadavatelům vysokou minimální dražební cenu.

Pět ze sedmi záruk poskytla třetí strana, které společnost Phillips vykompenzovala podstoupené riziko. Podle všeho byla ručitelem ve většině případů samotná skupina Mercury. Sedm záruk činilo celkem 65 milionů dolarů, přičemž Phillips přišly patrně na 4,5 až 6 milionů dolarů. K tématu záruk se ještě vrátíme později.

Ségalot za své kurátorské služby obdržel jisté procento z provi-ze (ale především těžil z publicity, které se aukci dostalo, protože se o něm veřejně mluvilo jako o významném soukromém obchodní-kovi). Zadaná díla a platby neprocházely přes Phillips, ale přes jeho kancelář, takže aukční síň se nedozvěděla totožnost prodávajících ani některých kupujících. Ségalot tuto anonymitu posílil i tím, že osob-ně obsluhoval jedno z telefonních čísel vyhrazených dané aukci, což vyústilo v nezvyklou situaci, kdy na dílo získané od jednoho zákaz-níka přiřazoval jménem jiného zákazníka. Na tiskové konferenci po dražbě jeden reportér poznamenal, že Ségalot v podstatě vyřachoval prostředníka, tedy společnost Phillips.

Když se sečetly prostředky vynaložené na záruky, Ségalotův hono-rář a vysoké náklady na podporu prodeje, bylo jasné, že má-li Phillips skončit na nule, aukce *Carte Blanche* musí vynést nejméně 95 milionů dolarů. To bylo bezmála dvakrát víc, než kolik kdy společnost vytěžila z jakékoli jiné aukce. Pokud by objem prodeje nedosáhl 95 milionů, znamenalo by to jednoznačnou ztrátu.

Dalším úkolem bylo vzbudit zájem médií, nejlépe novin *The New York Times* a *The Wall Street Journal*. V mezinárodním měřítku se oby-čejně píše především o aukcích dvou hlavních domů, ale kurátorské pojetí aukce se osvědčilo na výbornou: o *Carte Blanche* informovaly s předstihem oba listy a v *The New York Times* dokonce vyšel dlouhý článek Carol Vogelové, novinářky píšící o umění.

Hazard se vyplatil. Celkový výnos, zahrnující kupní provizi, činil 117 milionů dolarů, přestože se tři díla neprodala. Po aukci novináři vyzdvihovali Puryho novátorský přístup a odvalu.

Tolik k popisu události, ale co zákulisní příběh *Stephanie*? Bývalé supermodelce Stephanie Seymourové, kolem níž se točila propagace

celé akce, bylo v době aukce jednačtyřicet let. V průběhu kariéry se objevila na třech stech časopiseckých obálkách a mohla se pochlibit fotkami ve *Sports Illustrated* (v číslech, která byla věnována plavkám), v katalogích *Victoria's Secret* a dvou číslech *Playboye*. Než se provdala za milionáře a průmyslníka Petera Branta, chodila se zpěvákem Guns N' Roses Axlem Rosem a zahrála si v jejich klipu *November Rain*. A ještě předtím se na veřejnosti hojně probíral její tehdejší vztah s Warrenem Beattym a posléze s Charliem Sheenem. V roce 1994 ji časopis *People* zařadil mezi 50 nejkrásnějších lidí světa. Aukční síň Phillips tato i další fakta zveřejňovala v tiskových zprávách a na brífincích pro novináře a dodávala, že *Stephanie* bude zvěčněná na obálce aukčního katalogu.

Manžel *Stephanie Seymourové*, tehdy třiadesátiletý Peter Brant, je celebritou sám o sobě. Působí jako předseda správní rady a generální ředitel společnosti White Birch Paper, která patří k největším papírnám specializovaným na novinový papír v Severní Americe. Brant vydává obchodní časopis *Art in America*, vlastní tým póla a po léta se řadil mezi nejlepší amatérské hráče tohoto sportu v Americe. Kromě toho byl vedoucím výroby při natáčení dokumentárního filmu televizní stanice PBS *Andy Warhol: A Documentary*, který získal v roce 2006 cenu Emmy, a při přípravě filmů *Basquiat* (1996) a *Pollock* (2000). V minulosti si objednal portrét své ženy u Juliana Schnabela, Jeffa Koonse a Richarda Prince.

Brant je ovšem známý především jako sběratel umění. Vlastní jednu z největších sbírek Andyho Warhola na světě plus další dva tisíce děl abstraktního expresionismu, pop-artu a současného umění, včetně slavného *Štěněte* (Puppy) Jeffa Koonse, třináctimetrového westhighlandského bílého teriéra vytvořeného z různých květin, který byl předtím půl roku vystavený v Rockefellerově centru a před Guggenheimovým muzeem v Bilbau.

Jiný typ hvězdného lesku dodal aukci Maurizio Cattelan, tehdy třiapadesátiletý italský umělec a autor *Trophy Wife*. V roce 2002 Cattelan se Ségalotem navštívili sídlo Branta a Seymourové o rozloze

dvacet jedna hektarů, které se nachází v Greenwichi ve státě Connecticut. Když Cattelan viděl, že na jedné stěně knihovny visí lovecké trofeje – hlava gazely a buvola, které Brant zastřelil v roce 1970 v Keni –, napadlo ho, že by mohl Brantovu ženu ztvárnit podobně jako gazelu, tedy „ulovenou a připevněnou na zdi“ coby výsledek „domácího safari“.

Cattelan tvrdí, že se obával jít se svým nápadem přímo za Brantem, a proto požádal Ségalota, aby to udělal za něj. A Brant se Seymourovou souhlasili. Cattelan vyrobil celkem čtyři verze *Stephanie*: jednu pro Branta, jednu pro sebe a dvě na prodej. Brant navrhl, že by prodejní verze mohly být nejdříve zapůjčeny nějakému muzeu, „aby se jeho ženou pokochal celý svět“.

Cattelan se dlouhodobě zabývá tématy, jako je láska, strach nebo tragédie, takže *Stephanie* do jeho tvorby dobře zapadá. Prvním dílem, které prodal v aukci za vysokou částku, je jeho plastika papěže Jana Pavla II. sraženého k zemi meteoritem nazvaná *La Nona Hora* (Devátá hodina, viz obr. příloha) – dílo bylo vydražené v roce 2004 za 3 miliony dolarů. Amy Cappellazzová z Christie's se podle *The Economist* vyjádřila, že „vlastnit Cattelanovu plastiku je známkou odvahy, jíž se vyznačují ambiciózní sběratelé“.

Ve skutečnosti ovšem Cattelan *Stephanii* nevyrobil. Jeho díla, podobně jako díla mnoha současných výtvarníků, vytvářejí asistenti. *Stephanii* stvořil Pařížan Daniel Druet pomocí téže metody, jakou používají tvůrci voskových figurín. Cattelanův přínos spočíval v základní myšlence.

Stephanie je zakloněná, aby se její krk opravdu podobal krku gazely. Brant později prohlásil, že toto dílo nemá připomínat trofej, že jde spíš o objekt, který by staří Řekové mohli umístit na před svého plavidla: elegantní ženská postava tyčící se na předku lodi, způsob, jak dát na odiv společenské postavení vlastníka. Vosk doplňuje barva na rty, skleněné oči a vlasy, které sahají bezmála do pasu a lze je aranžovat dle libosti do různých typů účesů vhodných do společnosti, pro neformální příležitosti nebo třeba ke svádění. Před dražbou *Stephaniiny*

vlasly dokonale upravil vyhlášený newyorský kadeřník Frédéric Fekkai, který k tomu řekl: „Chtěli jsme, aby vypadala jako bohyně.“ Oči zírají strnule před sebe, což je pokus o napodobení výrazu, jaký mívají modelky při chůzi na molu. Při vernisáži aukce se lidé, kteří se před plastikou zastavili, tvářili buď vyjeveně, nebo užasle. Většina ovšem dílo nijak nekomentovala.

Později vyšlo najevo, že Cattelanův nápad nečekaně rozvinul Urs Fischer, který vytvořil *Stephanii* parafinového společníka v životní velikosti: Petera Branta stojícího za křeslem. Své dílo z roku 2010 pojmenoval *Untitled (Standing)* [Bez názvu (Stojící)]. Z parafínu trčí čtrnáct knotů a vlastník tak může, bude-li chtít, proměnit plastiku v obří svíci a pana Branta ve voskovou kaluž. Ukázalo se, že Brant si toto dílo u Fischera objednal, aniž věděl, jak bude vypadat. Fischer vyrobil tři verze a jedna z nich se objevila v květnu 2012 na aukci Christie's zaměřené na poválečné a současné umění, kde byla vydražena za 1,3 milionu dolarů.

V březnu 2009 ale ohrozila Brantovo jmění a uměleckou sbírku sama Seymourová: podala totiž žádost o rozvod. Manželé se vzali v roce 1993, aniž uzavřeli předmanželskou smlouvu. V žádosti stojí, že Brantův majetek má hodnotu nejméně 500 milionů dolarů. Uprostřed rozvodového řízení, v prosinci 2009, se Seymourová nechala nafotit pro *Vanity Fair* oděná pouze do několika kapek vody, čímž odhalila, že Brant se bude muset vzdát i jiných věcí, než je majetek. Ani tento článek, který obsahoval mimo jiné informace o probíhajícím rozvodu, neopomněli lidé z PR oddělení aukční síně Phillips zmínit ve své kampani.

V září 2010 Seymourová s Brantem náhle rozvod odvolali, ale *Stephanie* šla do aukce tak jako tak. Seymourová se dražby nezúčastnila, Brant ovšem ano, i když na dílo si nepřihodil.

Na aukci se mačkalo 660 lidí: 360 mělo lístky k sezení v hlavní síni, 150 stálo a dalších 150 přihlíželo v druhé síni, kde sledovali průběh dražby na televizní obrazovce. Dražební čísla mělo jen 90 přítomných a přihazovalo pouze 32 z nich. Ostatní přišli jenom na podívanou.

Co dalšího nabízela aukce *Carte Blanche*? Nejcenějším dílem byl Warhol z roku 1962 *Men in Her Life* (Muži v jejím životě), jehož hodnota se odhadovala na 40 až 50 milionů dolarů. Do dražby ho zadal Jose Mugarbi, tentýž sběratel, který si koupil *Stephanii*. Dílo *Men in Her Life* tvoří dva metry vysoký sítotisk obsahující tužkou kolorovanou fotografii z článku časopisu *Life* věnovaného šestadvacetileté herečce Elizabeth Taylorové. Tato fotografie zachycuje Taylorovou na dostizích v Epsomu. Vlevo vedle ní stojí její třetí manžel Mike Todd a vpravo její budoucí, čtvrtý manžel Eddie Fisher, který má po své práci svou tehdejší manželku, herečku Debbie Reynoldsovou. Snímek je v díle reprodukován celkem osmatřicetkrát, rozmazané fotografie jsou seřazeny v sedmi řadách s různou mírou ostrosti. Obraz je nezřetelný – ze vzdálenosti větší než jeden metr lze stěží rozpoznat, na co se vlastně díváme. Dílo existuje ve čtyřech verzích.

K počáteční ceně *Men in Her Life* stanovené na 32 milionů dolarů se přiřazovalo po milionu. Nakonec se obraz prodal za 63,4 milionu – za větší obnos se vydražilo pouze jedno jediné Warholovo dílo, *Green Car Crash* (Zelená havárie), které se prodalo roku 2007 v newyorské aukci Christie's. Aukci uzavřel souboj dvou dražitelů po telefonu, kteří uskutečnili posledních deset příhozů ve výši jednoho milionu dolarů. Proslýchá se, že vydražitelem se stala katarská královská rodina. V uměleckém světě se sice běžně dějí nečekané věci, ale když se v jednom odstavci sejdou jména jako Taylorová, Fisher, Reynoldsová, Warhol a Katar, jistě to upoutá pozornost.

Velkému úspěchu u publika se těšilo i jiné konceptuální dílo Maurizio Cattelana s názvem *Charlie* (viz obr. příloha), které sestává z postavy čtyřletého chlapce (samotného Cattelana) jedoucího na tříkolce na dálkové ovládání. Dílo existuje ve čtyřech verzích. Chlapec koulí očima po vzoru animovaných postavíček. *Charlie* je příkladem toho, čemu Cattelan říká „moje miniverze“ a co označuje za své náhradníky ve fyzickém i emočním smyslu slova. Koncept díla pochází z hororu Stanleyho Kubricka *Osvícení*, kde se na tříkolce prohání velmi podobný chlapec.

Během aukce *Charlie* jezdil v popředí aukční síně a reagoval na aktivitu jednotlivých dražitelů. Cena díla se odhadovala na 2 až 4 miliony, nakonec se *Charlie* vydražil za 2,99 milionu dolarů. Když kladívko dopadlo naposledy, de Pury řekl: „Děkuji, Charlie, už můžeš jít,“ a Charlie pozpátku vycouval ze síně.

Nejpřekvapivější ze sedmi světových rekordů této aukce byla instalace Félixze Gonzáleze-Torrese z roku 1992 *Untitled (Portrait of Marcel Brient)* [Bez názvu (Portrét Marcela Brienta)], která se skládala z bonbonů zabalených v celofánu o hmotnosti 90 kg. Bonbony měly být nasypany do kouta místnosti, kde je mohli pojídat hosté (podobné dílo viz obr. příloha). V popisku stálo, že „rozměry díla se různí“. Instalace s bonbony jsou pro Gonzáleze-Torrese charakteristické.

Untitled je jedno ze dvou děl, pro něž umělec použil modré bonbony. González-Torres vytvářel svá díla pro bruselského obchodníka s uměním Xaviera Hufkense, a protože se chtěl vyhnout drahé přepravě bonbonů od svého obvyklého chicagského dodavatele, zakoupil je v místním obchodě. Dílo vytvořené z modrých bonbonů je tedy považováno za cennější vzhledem k tomu, že je vzácnější a na obalu stojí na rozdíl od jiných děl nápis „passion“ (vášeň). Instalace, jejíž hodnota se odhadovala na 4 až 6 milionů, se prodala za 4,4 milionu dolarů, což bylo podstatně víc než 1,65 milionu dolarů – do té doby nejvyšší částka, jakou González-Torres za své dílo utržil.

Miss ko2 (vyslov „ko-ko“) z roku 1997 je prvním rozměrným dílem Takašiho Murakamiho, které znázorňuje postavu ze světa fantasy, konkrétně ze světa japonské fantasy a subkultury otaku, anime a videoher (viz obr. příloha, zde v jiném kontextu). Tato postava představuje přeměnu tradiční kultury v Japonsku i po celém světě. *Miss ko2* je sklolaminátová plastika vysoká 1,8 m zpodobňující servírku s velkými ňadry, která v lodičkách na jehlách roznáší nápoje v nočním podniku a zároveň působí jako tajná agentka – tuto postavu si umělec vypůjčil z populárního japonského animovaného seriálu. Také *Miss ko2* existuje ve čtyřech verzích a její hodnota byla odhadována na 4 až 6 milionů dolarů. Nakonec si dílo odnesl Jose Mugaribi, který

za ně zaplatil 6,8 milionu. Další ze čtyř plastik se prodala v roce 2003 na newyorské aukci Christie's za 567 tisíc dolarů, což byla v té době pro Murakamiho rekordní suma – *Miss ko2* se objevila poprvé v roce 1997 v newyorské Feature Gallery, kde ji tehdy ocenili na pouhých 19,5 tisíce dolarů.

Velkým zklamáním se ukázalo dílo Paula McCarthyho z roku 2005 *Mechanical Pig* (Mechanická prasnice). Zvíře je v životní velikosti, rytmicky oddychuje a pohybuje končetinami, jazykem a očima. Podle odhadů se dílo mělo prodat za 2,5 až 3,5 milionu, ale nejvyšší nabídka činila jen 1,9 milionu dolarů, což bylo těsně pod rezervní cenou (tedy minimální cenou garantovanou prodejci). A tak se tato položka nevydražila.

Po každém klepnutí de Puryho kladívka se ozval zdvořilý potlesk, který zesílil při každém ze sedmi světových cenových rekordů. V takových případech není nikdy jasné, zda přítomní tleskají umělcovu úspěchu, kompetentnosti licitátora nebo odvaze úspěšného dražitele.

Jenže po této vysoce úspěšné, kurátorem sestavené aukci žádná další nenásledovala. De Pury původně oznámil, že se jedná o první z plánované série každoročních aukcí, jejichž kurátory budou velikáni uměleckého světa. Všeobecně se předpokládalo, že v roce 2011 se tohoto úkolu ujme Jeff Koons, který v předchozím roce organizoval výstavu ze sbírky Dakise Joannou v newyorském New Museum, nebo dokonce Peter Brant.

To se ovšem nestalo. Navzdory úspěchu de Puryho koncepce, která se osvědčila v aukci roku 2010, bylo zjevné, že ani Koons, ani nikdo jiný nehodlá pokoušet štěstí a opakovat, co už jednou předvedl Ségalot. A tak díla do prosincových aukcí let 2011 a 2012 vybíral a představoval opět samotný de Pury.

V lednu 2013 de Pury ze společnosti odešel, údajně proto, že se nepohodl s ruskými majiteli. Od té doby je aukční síň známá pouze pod jménem Phillips.

Otázkou zůstává, proč by měl Jose Mugarbi nebo kdokoli jiný vynakládat 2,4 milionu dolarů za voskovou figurínu cizí manželky, když

by si za tutéž sumu mohl pořídit méně významného Moneta nebo Picassa – či případně podobně luxusní manželku. Lze to vysvětlit ochotou platit za značku? Výtečným zákulisním příběhem? Hvězdami uměleckého světa? Byl by někdo ochoten zaplatit takovou částku za stejně atraktivní voskovou plastiku Brooklyn Deckerové, manželky tenisové hvězdy Andyho Roddicka, která se v roce 2010 objevila v plavkách na obálce *Sports Illustrated*, kdyby v katalogu stálo, že je jejím autorem Daniel Druet?

Coby ekonom a obdivovatele současného umění mě odjakživa udivovala kouzelná moc, která způsobuje, že Warhol stojí 63 milionů dolarů, ačkoli by zrovna tak mohl stát 5, nebo dokonce 100 milionů. Mnohá díla, včetně některých z výše zmíněné aukce, se prodají za stonásobek ceny, kterou lze považovat za odpovídající. A tyto částky byly utrženy v dražbě, která se konala v druhém roce vážné hospodářské krize.

Tato kniha pojednává o tématech, která krouží kolem samého vrcholu trhu s uměním: o sběratelích, umělcích, aukčních domech, obchodnících s uměním a cenách. Uvažujete-li o cenách, mějte na paměti, že v případě současného umění jde často nejen o současnost, ale především o dočasnost. Polovina galerií, které inzerovaly v patnáct let starém vydání časopisu *Artforum*, už neexistuje. Tři čtvrtiny umělců, o nichž se v časopise píše, už nezastupují hlavní galerie. Z tisíce umělců, kteří se v 90. letech 20. století dočkali významné výstavy v New Yorku nebo Londýně, bylo v roce 2013 na večerních aukcích Christie's nebo Sotheby's nabízeno pouhých pětadvacet. Zem se slehla také po polovině umělců, kteří se objevovali v aukcích 90. let. A polovina děl zakoupených v dražbě z roku 2013 se pravděpodobně za tak vysokou cenu už nikdy neprodá.

Až zde budete číst o různých uměleckých dílech a jejich cenách, zamyslete se nad tím, zda se investice do *Stephanie* nebo dalších kousků vyplatí. Neptejte se pouze, jestli bude tenhle druh umění něco znamenat ještě za pětadvacet let, ale zvažte i to, jestli se jeho cena za sedm či osm let zdvojnásobí, jak je tomu u průměrně riskantního portfolia

dluhopisů. Téměř ve všech případech si můžete odpovědět, že ne. Ale je-li tomu tak, co to vypovídá o trhu s uměním?

Dovolte mi malé varování. V roce 2012 dosáhlo šest nejprestižnějších mezinárodních aukčních domů zabývajících se prodejem umění celkového objemu prodeje ve výši 12 miliard dolarů, přičemž 58 procent pocházelo z prodeje nejdražších položek tvořících jedno procento nabízených děl; 1825 položek se vydražilo za cenu přes milion dolarů. Dalších 99 procent tvořilo zbývajících 42 procent. Prapodivný trh se současným uměním popisovaný v této knize nemá nic společného s aukčním domem či obchodníkem s uměním na místní úrovni. Netýká se 99 procent děl, ale pouze jednoho procenta na samém vrcholu – a ve většině případů nikoli celého procenta, ale pouze jeho setiny.

